

J-EDUCAT: Eğitim Araştırmaları Dergisi

Journal of Educational Studies

(ISSN: 3023-8145)

<http://www.jeducat.com>

Geliş/Received: 08.04.2025 Kabul/Accepted: 08.10.2025/ Yayın

Tarihi (Published): 30.11.2025

Makalenin Türü / Article Type: Original Article

DOI: 10.5281/zenodo.17446489

Eğitim Planlaması: Kavramsal Çerçeve, Modeller ve Yaklaşımlar*

Yasemin YEŞİLBAŞ ÖZENÇ **

Öz

Bu çalışma, eğitim planlaması kavramını kuramsal bir çerçevede ele alarak, planlama modellerini ve yaklaşımlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Eğitim planlaması; eğitim sisteminde belirlenen amaçlara ulaşmak için gerekli faaliyetlerin ne zaman, nerede, nasıl ve hangi kaynaklarla gerçekleştirileceğinin önceden belirlenmesi sürecidir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden derleme deseniyle yürütülmüş ve ilgili literatür taranarak, konunun teorik temelleri açıklanmıştır. Araştırmada öncelikle eğitim planlamasının tanımı, önemi ve temel bileşenleri açıklanmıştır. Ardından eğitim planlaması türleri (zaman temelli planlama, stratejik planlama, operasyonel planlama, müfredat planlaması) ve planlamanın temel ilkeleri (bilimsellik, esneklik, verimlilik, katılımcılık, şeffaflık) ele alınmıştır. Ayrıca eğitim planlamasının aşamaları ve planlama sürecinin nasıl yönetilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Çalışmada, literatürde yer alan çeşitli eğitim planlaması modelleri analiz edilmiştir. Bu kapsamda toplumsal istem modeli, insan gücü gereksinimi modeli, maliyet-etkinlik modeli, maliyet-yarar modeli, normatif modeller ve yapay zekâ destekli planlama modeli incelenmiştir. Çalışmanın özgün katkısı olarak Dinamik Ekosistem Temelli Eğitim Planlama Modeli (DETPM) önerilmiştir. Bu model; veri temelli sürekli analiz, ekosistem odaklı paydaş katılımı, esnek ve uyarlanabilir yapılar, gelecek odaklı planlama ve dijital dönüşüm bileşenlerinden oluşmaktadır. Sonuç olarak, eğitim planlamasının başarılı olabilmesi için değişen koşullara uyum sağlayabilen, sürdürülebilir bir planlamanın yapılması ve katılımcı yaklaşımların benimsenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Eğitim politikalarının sürekli güncellenmesi, kaynakların etkin kullanılması ve sistematik planlama anlayışının güçlendirilmesi, eğitim sistemlerinin geleceği açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Planlama, eğitim planlaması, stratejik planlama, eğitim politikası.

Educational Planning: Conceptual Framework, Models, and Approaches

Abstract

This study aims to examine the concept of educational planning in a theoretical framework and to analyse planning models and approaches. Educational planning is the process of predetermining when, where, how and with which resources the activities necessary to achieve the objectives determined in the education system will be carried out. The study was conducted with a review design from qualitative research methods, and the theoretical foundations of the subject were explained by reviewing the relevant literature. Firstly, the definition, importance and basic components of educational planning were explained. Then, the types of educational planning (time-based planning, strategic planning, operational planning, and curriculum planning) and the basic principles of planning (scientificity, flexibility, efficiency, participation, and transparency) were discussed. In addition, the stages of training planning and how the planning process should

* Bu çalışma, 2. Uluslararası Ege Sosyal, Beşerî, İdari ve Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur (8-10 Mart 2025, İzmir, Türkiye).

** Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, yasemin.yesilbass@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5590-4520>

be managed are emphasised. In the study, various education planning models in the literature were analysed. In this context, the social demand model, manpower requirement model, cost-effectiveness model, cost-benefit model, normative models, and artificial intelligence-supported planning model were analysed. Dynamic Ecosystem Based Training Planning Model (DETPM) is proposed as the original contribution of the study. This model consists of data-driven continuous analysis, ecosystem-oriented stakeholder engagement, flexible and adaptable structures, future-oriented planning and digital transformation. As a result, it is emphasised that for education planning to be successful, a sustainable planning that can adapt to changing conditions and participatory approaches should be adopted. Continuous updating of education policies, efficient use of resources and strengthening the systematic planning approach are considered important for the future of education systems.

Keywords: Planning, education planning, strategic planning, education policy.

Giriş

Eğitim, bireylerin ve toplumların sosyoekonomik ve kültürel kalkınmasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, eğitim sistemlerinin etkili ve verimli bir şekilde yönetilmesi, eğitim planlamasının stratejik bir alan olarak ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Eğitim planlaması, öğretim programlarından (Toepfer, 1971; Yuliza, 2022) altyapı yatırımlarına, insan kaynağından finansal kaynaklara kadar (Indah vd., 2024; Johnes, 2015; Psacharopoulos, 1987) geniş bir kapsama sahip olup, eğitim politikalarının uygulanabilirliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamak (Kozyr vd., 2024; Merlita vd., 2024; Williams, 1972) için kritik bir araçtır. Eğitim planlaması, sadece mevcut eğitim ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda gelecekte ortaya çıkabilecek değişimleri de öngörerek sistemin dinamik bir yapıya kavuşturulmasını amaçlamaktadır (Mba & Ugwulashi, 2020). Bu yüzden, eğitim planlamasının teorik temellerinin ve farklı modellerinin incelenmesi, etkili politikalar geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Eğitim planlaması, eğitimin amaçlarına ulaşılmasında, eğitim politikaları ve uygulamalarının temel taşlarından biri haline gelmiştir. Eğitimde etkili bir planlama süreci, ekonomik, toplumsal ve pedagojik unsurları dikkate alarak, mevcut kaynakların en verimli şekilde kullanılmasını amaçlamaktadır. Planlama, öğretim sürecini daha verimli ve anlamlı hale getirmekte, eğitimin pedagojik hedeflerle uyumlu hale getirilmesinde rol oynamaktadır (De Souza vd., 2024; Zahorik, 1970). Etkili bir eğitim planlaması, eğitim sisteminin etkinliğini ve kalitesini, vizyon ve uygulamanın uyumlu olmasını ve öğrencilerin akademik başarısının artırılmasını sağlamaktadır (Udin vd., 2024). Bunun yanı sıra hedeflere ulaşmayı, eğitimcileri motive etmeyi, insan kaynaklarını tahsis etmeyi ve destekleyici bir stratejik kültür geliştirmeyi sağlayarak eğitimin kalitesini artırmaktadır (Priyambodo & Hasanah, 2021). Eğitim planlaması, hem makro düzeyde ulusal eğitim politikalarının belirlenmesi (Chirikos & Wheeler, 1968) hem de mikro düzeyde okul ve sınıf içi uygulamaların geliştirilmesi açısından önemlidir (Garbuzova vd., 2024; Hussain vd., 2021). Bu çalışma, eğitim planlamasının kavramsal çerçevesini, temel modellerini ve yaklaşımlarını literatürdeki çalışmalardan derleyerek sunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda ilk olarak, eğitim planlamasının tanımı ve temel bileşenleri açıklanmış, ardından farklı planlama modelleri ve yaklaşımları ele alınarak değerlendirilmiştir. Son olarak, eğitim planlamasının

etkinliğini artırmak için uygulama süreçleri açıklanmış, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile benzer ve farklı yönleri ele alınarak, yeni bir planlama modeli önerisi (Dinamik Ekosistem Temelli Eğitim Planlama Modeli, DETPM) getirilmiştir. Bu bağlamda, eğitim planlamasının temel kavramlarını, modellerini ve yaklaşımlarını ele alan bu çalışmanın, literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden derleme deseniyle gerçekleştirilmiştir. Derleme çalışmaları, belirli bir konuya ilişkin mevcut literatürü sistematik bir şekilde analiz ederek konunun kapsamlı bir çerçevesini sunmayı amaçlamaktadır (Kunisch vd., 2022). Eğitim alanında kavramsal araştırmalar, kavramların eğitim amaçları doğrultusunda incelenmesini sağlamakta, eğitim politikalarının ve uygulamalarının daha iyi yönlendirilmesine yardımcı olmaktadır (Gatley, 2023; Kahn & Zeidler, 2017). Ayrıca bu araştırmalar, eğitimde araştırma soruları geliştirmek, araştırma çalışmaları ve eğitim müdahaleleri tasarlamak, sonuçları değerlendirmek ve çalışmaların etkisini ölçmek için kritik öneme sahiptir (Zackoff vd., 2019). Bu bağlamda, eğitim planlaması ile ilgili alanyazında yer alan temel kavramlar, planlama modelleri ve yaklaşımlar incelenmiş ve mevcut bilgiler bir araya getirilerek yorumlanmıştır. Çalışmada, eğitim planlamasına ilişkin farklı yaklaşımlar ele alınarak konunun teorik temelleri açıklanmıştır. Bu doğrultuda, eğitim planlamasının bileşenleri, süreçleri ve etkileri üzerine yapılan akademik çalışmaların verileri sentezlenerek kapsamlı bir analiz sunulmuştur.

Bulgular

Araştırmanın bulguları kapsamında öncelikle eğitim planlaması kavramı açıklanmıştır. Ardından eğitim planlamasının türleri, modelleri ve temel ilkeleri ifade edilmiştir. Sonrasında eğitim planlamasının aşamalarına yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde bir model önerisi sunulmuş, bu kapsamda Dinamik Ekosistem Temelli Eğitim Planlama Modeli (DETPM) açıklanmıştır.

Eğitim Planlaması

Plan, bir hedefe ulaşmayı sağlayan, mevcut durum ve geçmiş deneyimlerden beslenen, geleceğe yönelik stratejik adımlar bütünüdür (Hormozi vd., 2002; Meyer, 1982). Planlama ise, bilgi ile eylemi bütünleştiren müdahaleci bir süreç olarak tanımlanır; neyin, nasıl ve hangi amaçla yapılacağına dair bir "bilme pratiği" içerir (Alexander, 2016; Forsyth, 2016; Davoudi, 2015). Bu bağlamda, amaç ve hedeflere erişmek için izlenecek yol haritası, stratejiler ve politikalar planlama ile belirlenir (Karataş ve Kellevezir, 2021: 28). Eğitim planlaması ise bu genel çerçeveyi eğitim sistemine uygulayarak, belirlenen hedeflere ulaşmak için neyin, ne zaman, nerede ve nasıl yapılacağının sistematik ve bilimsel yöntemlerle önceden saptanmasıdır. Eğitim planlamasının temel amacı, sınırlı kaynakların (finansman, insan gücü, zaman gibi) en verimli şekilde kullanılmasını sağlayarak (Mba & Ugwulashi, 2020), eğitim sisteminin gelecekteki toplumsal, ekonomik ve teknolojik değişimlere uyum sağlamasını, dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmaya katkısını en üst seviyeye çıkarmaktır (Coombs, 1966; Yuliza, 2022). Fırsatlar,

zorluklar ve engeller dikkate alınarak geliştirilen eğitim planlaması, eğitim kalitesini artırmak, kurumların uzun vadeli hedeflerine ulaşmasını sağlamak (Bazhenkov, 2022; Mahardhika & Raharja, 2023) ve esnek bir yapı sunarak eğitim süreçlerini daha organize ve hedef odaklı kılmak açısından kritik öneme sahiptir (Díaz vd., 2022; Kozyr vd., 2024; De Souza vd., 2024).

Eğitim Planlamasının Türleri

Eğitim planlaması, eğitim sistemlerinin etkinliğini artırma ve toplumsal gereksinimlere uyum sağlama amacı taşıyan stratejik bir süreçtir. Bu süreç, farklı yaklaşımları ve kapsamaları içeren çeşitli türlere ayrılmaktadır. Bu planlama türleri şu şekilde özetlenebilir:

- **Zaman Temelli Planlama:** Eğitim planlaması, uzun vadeli, orta vadeli ve kısa vadeli olarak sınıflandırılabilir. *Uzun Vadeli Planlama*, genellikle on yıldan uzun bir süreyi kapsayarak, eğitim sisteminin sürdürülebilir büyüme ve gelişimi için gelecekteki yapısal ve finansal kısıtlamalar dikkate alınarak geniş kapsamlı, stratejik hedefler ile erişim ve ilerleme amaçlarını belirleyen temel çerçeveyi oluşturur (Aisyah, 2018; Lewin, 2007; Pan, 2016). Bu kapsamlı hedeflere ulaşılmasını sağlamak üzere, üç ila yedi yıllık bir dönemi içeren *Orta Vadeli Planlama* yapılmaktadır; bu planlar uzun vadeli vizyonun gerçekleştirilmesi için stratejik adımların atıldığı bir köprü görevi görür (Karakütük, 2012: 30; Kyrlyenko & Malyniak, 2022). Bir yıl veya daha kısa süreli hedefleri içeren *Kısa Vadeli Planlama* ise mevcut kaynakların etkin kullanımı ve hızlı uygulanabilirlik odaklı acil ve spesifik hedeflere odaklanmaktadır (Brock, 2000; Karakütük, 2012: 30). Zaman temelli planlamalar, planlamanın amacına ve gerekliliklerine göre belirlenmektedir. Her bir planlama türü, belirli bir zaman dilimi ve hedefler doğrultusunda farklı stratejiler ve araçlar kullanır.
- **Kapsam Temelli Planlama:** Eğitim planlaması, makro (ulusal düzeyde), mezo (bölgesel veya yerel düzeyde) ve mikro (okul veya sınıf düzeyinde) olarak sınıflandırılabilir. Her bir düzey, farklı stratejik hedefler ve uygulama yöntemleri gerektirir (Aisyah, 2018). Ayrıca uluslararası ölçekte ve ülke ölçeğinde planlamalar da gerçekleştirilmektedir. Uluslararası ölçekte eğitim planlaması, küreselleşme ile birlikte uluslararası bağlamda planlama yapılmasıdır. Ülke ölçeğinde planlama ise kalkınma için gereksinim duyulan insan gücünün eğitim planlaması yapılarak belirlenmesidir (Karakütük, 2012: 30). Son olarak okul temelli planlama, okullardaki eğitim-öğretim faaliyetlerine yönelik gerçekleştirilen planlamadır. Okul temelli planlama, sistematik bir yaklaşım gerektirdiğinden, öncelikle ihtiyaçların açık bir şekilde tespit edilmesi, bu ihtiyaçları karşılayacak uygun eğitim ve öğretim faaliyetlerinin uygulanması ve gerçekleştirilen faaliyetlerin etkisinin değerlendirilmesi beklenmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2025).
- **Stratejik Planlama:** Stratejik planlama, eğitim kurumlarının gelecekteki hedeflerini belirlemek için çevresel taleplerin ve kurumun iç potansiyelinin analiz edilmesini içerir (Zechlin, 2010). Stratejik eğitim planlaması, eğitim kurumlarının misyonlarını, vizyonlarını ve değerlerini

tanımlayarak, belirli bir zaman dilimi için stratejik hedefler belirlemelerini ve bu hedeflere ulaşmak için kaynakları tahsis etmelerini içeren formal ve rasyonel bir süreçtir (Fumasoli, 2020; Immordino vd., 2016). Stratejik eğitim planlaması üç aşamadan oluşur: Çevrenin analizi, geliştirme senaryoları ve stratejik hedeflere ulaşmak için somut eylemlerin uygulanması (Zechlin, 2010). Bu planlama, eğitim kurumlarının başarılı olması ve gelişmesi için uzun vadeli yönleri değerlendirerek, belirlenen hedeflere ulaşmak için stratejiler geliştirmeyi sağlayan önemli bir planlama türüdür (Mahardhika & Raharja, 2023).

- **Operasyonel Planlama:** Operasyonel eğitim planlaması, eğitim sistemine ayrılan kaynakların nasıl dağıtılacağı ve bu kaynakların en verimli şekilde nasıl kullanılacağı konularını ele alır. Bu planlama, hükümet düzeyinde eğitim bütçelerinin belirlenmesi ve yerel yönetimlerin yeni kurumların açılması veya mevcutların kapatılması gibi kararlar almasını içerir (Johnes, 2015; Indah vd., 2024). Eğitim kurumlarının değişen küresel ve yerel koşullara uyum sağlaması için stratejik ve operasyonel planlama süreçleri önemlidir (Kowch, 2005; Warren & Churchill, 2022).
- **Teknik Planlama:** Eğitim planlamasında kullanılan teknik planlama, kaynak tahsisi ve ekonomik gereksinimlerin karşılanması gibi konulara odaklanır. Bu modeller, dinamik programlama ve insan gücü gereksinimleri gibi yaklaşımları içerebilir (Bowman, 1970). Bu kapsamda müfredat içeriği, fiziksel olanaklar ve alternatif eğitim teknolojilerinin maliyet etkileri gibi çeşitli konular tanımlanır ve alternatif teknikler geliştirilir (Chirikos & Wheeler, 1968).
- **Müfredat Planlaması:** Müfredat planlaması, eğitim hedeflerine ulaşmak için gerekli olan öğretim programlarının tasarlanması ve uygulanmasını içerir. Bu süreç, toplumsal ihtiyaçlara ve teknolojik gelişmelere uyum sağlamak için sürekli olarak güncellenmelidir. Örneğin, teknoloji tabanlı müfredat planlaması, toplumun ve çağın ihtiyaçlarına uyum sağlayarak öğrencilere küresel rekabet gücü sağlar (Yuliza, 2022). Müfredat planlaması, okul eğitiminin düzenli bir şekilde incelenmesi ve iyileştirilmesidir, uzun vadeli ve acil eylemleri içerir ve okul eğitimiyle ilgili herkesin sorumluluğundadır (Toepfer, 1971).

Eğitim planlaması, farklı zaman dilimleri, kapsamlar ve stratejik yaklaşımlar içeren çeşitli türlere sahiptir. Bu türler, eğitim sistemlerinin etkinliğini artırmak ve toplumsal ihtiyaçlara uygun hale getirmek için farklı stratejiler ve uygulama yöntemleri sunmaktadır. Eğitim planlaması hem teknik hem de stratejik yaklaşımları birleştirerek, eğitim sistemlerinin daha verimli ve etkili olmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Eğitim planlamasında çeşitli modeller uygulanmaktadır.

Eğitim Planlaması Modelleri

Eğitim planlamasında kullanılan modeller, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu modeller, eğitim sistemlerinin etkinliğini artırmak ve kaynakların optimal kullanımını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu modeller kısaca şöyledir:

- **Toplumsal İstem Modeli (Sosyal Talep Modeli):** Bu model, eğitim planlamasında bireylerin eğitim taleplerine odaklanan bir yaklaşımdır. Model, ekonominin eğitilmiş iş gücü gereksinimlerinden ziyade, bireylerin eğitim taleplerine dayanır (Härnqvist, 1987; Psacharopoulos, 1987). Sosyal talep, bireylerin eğitim ihtiyaç ve isteklerinden kaynaklanır ve bu talepler, eğitim sisteminin planlanmasında önemli bir değişken olarak kabul edilir (Agabi, 2015). Bu yaklaşım, politika oluştururken öğrencilerin taleplerine odaklanır ve eğitim ortamının karmaşıklığını dikkate alır (Vanderstraeten, 1997). Model, demografik projeksiyonlara dayanır ve eğitim sistemindeki öğrenci akışlarını analiz eder. Bu analizler okul çağındaki nüfusun tahmin edilmesi ve öğrencilerin sistemdeki ilerleyişinin izlenmesi ile gerçekleştirilir (Psacharopoulos, 1987).
- **İnsan Gücü Gereksinimi Modeli:** İnsan Gücü Gereksinimi Modeli, geçmiş veriler ve gelecekteki işgücü verimliliği büyümesine dayanarak gelecekteki beceri gereksinimlerini tahmin etmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir (Psacharopoulos, 1987). Model, eğitim sistemlerini bir ülkenin ekonomik sektörlerinin ihtiyaç duyduğu iş gücü ve beceri miktarına göre şekillendirmeyi amaçlar (Mabele, 2019), işgücü gereksinimini ekonomik faaliyetlerle ilişkilendirir ve öngörülen rakamları eğitim hedefleri olarak belirler (Razavi, 1983).
- **Maliyet-Etkinlik Modeli:** Maliyet-Etkinlik Modeli, eğitim planlamasında maliyetleri düşürmek ve etkinliği artırmak amacıyla kullanılan bir yaklaşımdır. Bu model, sınırlı bütçelerle en iyi eğitim sonuçlarını elde etmek için hangi seçeneklerin daha etkili olduğunu belirlemeye yardımcı olur (Detrich, 2020; Levin, 1988). Eğitimde maliyet etkinliği, kaynakların en verimli şekilde kullanılmasını sağlayarak, daha fazla öğrenciye daha iyi hizmet sunulmasına olanak tanır (Garbuzova vd., 2024).
- **Maliyet-Fayda Modeli:** Maliyet-Fayda Modeli, eğitim planlamasında, eğitim programlarının ekonomik verimliliğini değerlendirmek için kullanılan bir yaklaşımdır. Bu model, eğitim yatırımlarının maliyetlerini ve elde edilen faydaları karşılaştırarak, hangi programların en yüksek ekonomik getiriyi sağladığını belirlemeye çalışır (Spiegelman, 1968). Örneğin, teknoloji destekli eğitim yöntemlerinin öğretmen ve öğrenci zamanını nasıl etkilediğini anlamak için maliyet-fayda modellemesi kullanılır. Bu model, öğretmenlerin teknolojiyi kullanarak kişiselleştirilmiş ve verimli bir eğitim sunmalarını sağlar (Laurillard, 2007).
- **Normatif Modeller:** Normatif eğitim planlaması modeli, eğitim politikalarının ve uygulamalarının belirli etik ve değer temelli ilkeler doğrultusunda şekillendirilmesini ifade eder. Bu model, eğitimde neyin "iyi" veya "doğru" olduğuna dair felsefi ve etik normlara dayanır ve bu normların eğitim sistemine nasıl entegre edileceğini ele alır (Klosterman, 1978).

İnsan sermayesi teorisi, haklar söylemleri ve yetenek yaklaşımı gibi normatif modeller, eğitim politikalarının altında yatan temel yaklaşımlardır (Robeyns, 2006).

- **Yapay Zekâ Destekli Planlama Modeli:** Eğitimde yapay zekâ (YZ), verimliliği artırarak, öğrenci devamlılığını teşvik ederek ve müfredatı kişiye özel hale getirerek; yönetimi, öğretimi ve öğrenmeyi önemli ölçüde iyileştirmiştir (Chen vd., 2020). Eğitimde Yapay Zekâ Destekli Planlama Modeli, 21. yüzyıl becerilerine ve çevre bilincine odaklanarak, YZ entegrasyonu yoluyla öğrenme yollarının kişiselleştirilmesine yönelik bir modeldir (Caro vd., 2023). YZ destekli yöntemler, öğrenci kabulünden, ders planlamasına ve proaktif planlama aşamasında içerik üretimine kadar pek çok konuda eğitim sürecini destekleyebilir (Mallik & Gangopadhyay, 2023).

Eğitim planlamasında kullanılan modeller, eğitim sistemlerinin daha etkili ve verimli bir şekilde yönetilmesine olanak tanır. Eğitim planlamasını diğer sosyal müdahale tekniklerinden ayıran temel ilkeler bulunmaktadır. Planlamanın bilimsel bir bakış açısına ve bilimsel bilgiye dayanması, doğru ve kapsamlı bir analiz sürecini içermesi, belirsizlik durumlarında karar verme ve bu kararların uygulanmasında esnekliğe sahip olması gibi çeşitli özellikleri buna örnektir (Karataş ve Kellevezir, 2021: 32).

Eğitim Planlamasının Temel İlkeleri

Eğitim planlaması, eğitim sistemlerinin etkinliğini artırmak ve belirlenen hedeflere ulaşmak için stratejik bir süreçtir. Eğitim planlamasında temel ilkeler, bu sürecin başarılı bir şekilde yürütülmesini sağlar. Bu ilkeler bilimsellik ve sistematiklik, esneklik ve uyarlanabilirlik, etkililik ve verimlilik, iş birliği ve kapsayıcılık, insan kaynaklarının gelişimi, şeffaflık ve hesap verebilirlik olarak sıralanabilir (Şekil 1):

Şekil 1

Eğitim Planlamasının Temel İlkeleri

Eğitim planlamasının en önemli ilkelerinden biri bilimsel ve sistematik bir süreç olmasıdır. Eğitim planlaması, bilimsel bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu durum, planlamanın rasyonel ve düzenli bir şekilde yapılmasını sağlar. Bunun yanı sıra eğitim planları, değişen koşullara ve ihtiyaçlara uyum sağlayabilecek esneklikte olmalıdır. Bu, planların güncellenebilir ve değişen eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilir olmasını gerektirir (Bazhenkov, 2022).

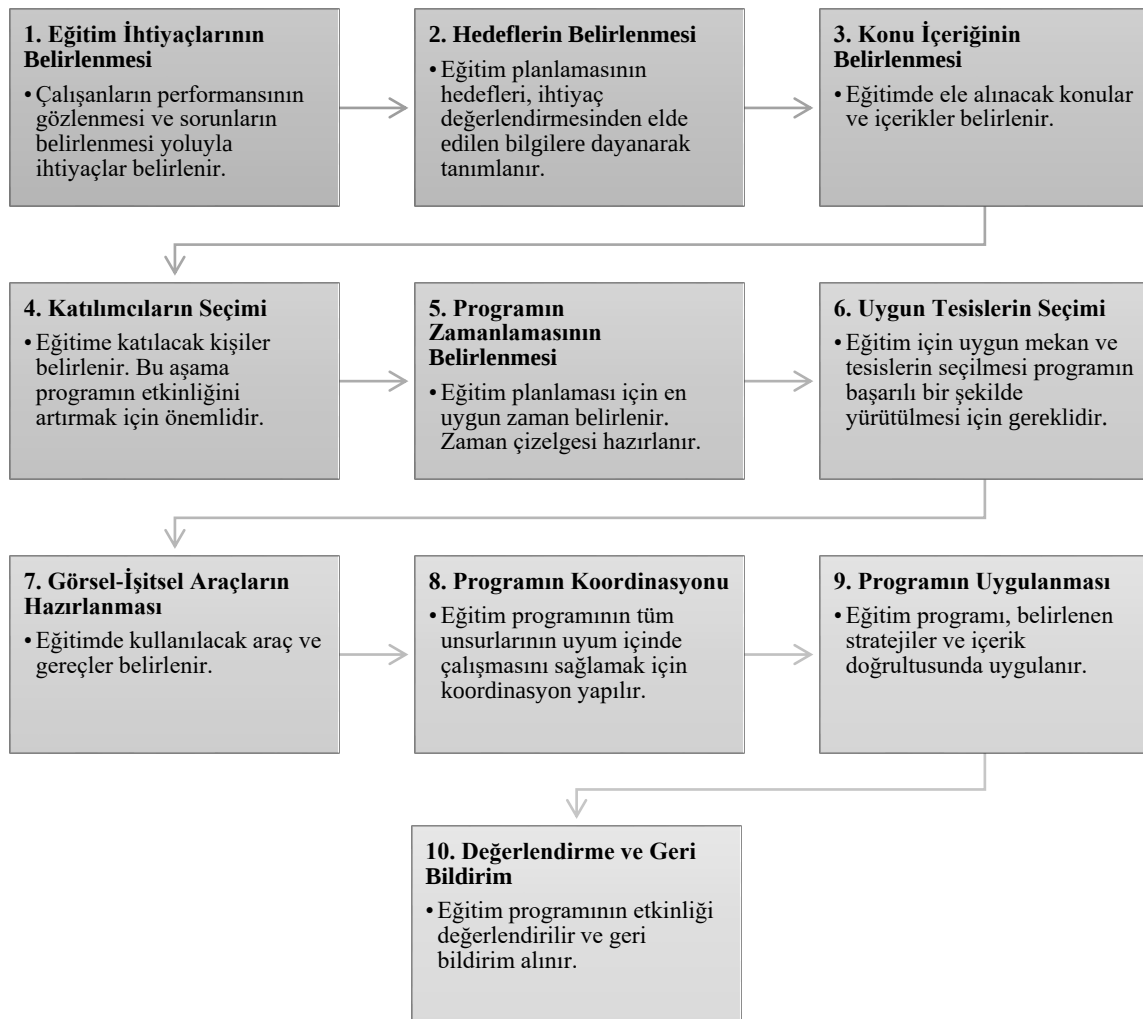
Planlama ile belirlenen hedeflere en etkili ve verimli şekilde ulaşılması, kaynakların optimal kullanımı ile mümkündür (De Souza vd., 2024). Eğitim planlamasında, farklı paydaşların katılımı ve iş birliği önemlidir. Paydaş katılımı, planların daha kapsamlı ve uygulanabilir olmasını sağlar (Nurcahya vd., 2024). Ayrıca eğitim planlaması, insan kaynaklarının geliştirilmesine odaklanmalıdır. Son olarak planlama süreci, şeffaf olmalı ve hesap verebilirlik ilkelerine dayanmalıdır. Bu ilkeler, planlamanın güvenilirliğini artırmaktadır (Bazhenkov, 2022). Özetle, eğitim planlaması, bilimsel, esnek, etkili, işbirlikçi ve şeffaf bir süreç olarak ele alınmalıdır. Bu ilkeler, eğitim sistemlerinin daha etkili bir şekilde yönetilmesine olanak tanır ve eğitim hedeflerine ulaşılmasını destekler.

Eğitim Planlaması Nasıl Gerçekleştirilir?

Eğitim planlaması süreci, etkili eğitim programları oluşturmak için bir dizi adımı içerir. Bu süreç, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinden, programın değerlendirilmesine kadar uzanan kapsamlı bir yaklaşımdır. Eğitim planlama sürecinin adımları şu şekilde gerçekleşmektedir (Şekil 2).

Şekil 2

Eğitim Planlaması Süreci

Kaynak: McFarlane, 2006; Permana vd., 2024; Sapaphan, 2014; Santika, 2017'dan uyarlanmıştır.

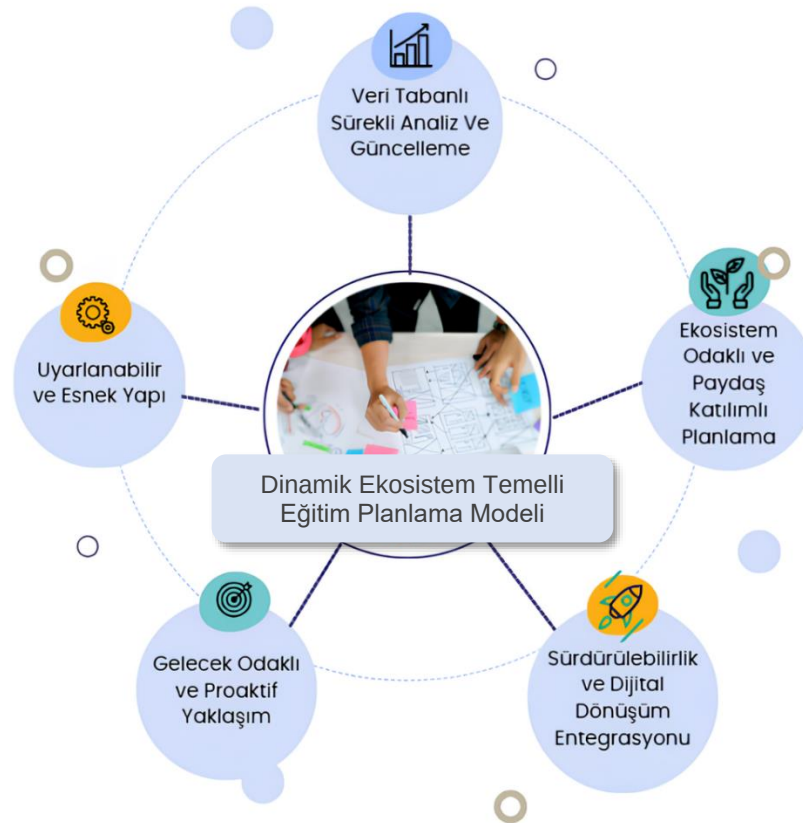
Şekilde de görüldüğü üzere, eğitim planlaması süreci, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinden başlayarak, programın uygulanması ve değerlendirilmesine kadar uzanan bir dizi adımı içerir. Bu süreç, eğitim programlarının etkinliğini artırmak ve katılımcıların öğrenme deneyimlerini optimize etmek için kritik öneme sahiptir.

Türkiye’de Güncel Eğitim Planlama Yaklaşımları

Türkiye’de eğitim planlaması süreçleri, tarihsel olarak kalkınma planları ve reformlar aracılığıyla yürütülmesine karşın; merkeziyetçi yönetim anlayışı, sık politika değişimleri ve hedeflerle uygulama arasındaki uyumsuzluklar nedeniyle süreklilikten ve kanıta dayalı bir sistemden uzak kalmıştır (Ergen, 2013; OECD, 2020). Bu durum, eğitim politikalarının çoğunlukla dönemsel ve kısa vadeli ekonomik/yönetmelik önceliklere göre şekillenmesine yol açarak uzun vadeli vizyonu zayıflatmıştır (Küçük, 2020). Ancak, bu yapısal sorunlara bir yanıt olarak geliştirilen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), eğitim planlamasına beceri temelli, esnek ve veri odaklı, sürdürülebilir bir çerçeve sunmaktadır (MEB, 2024a). TYMM, ulusal hedeflerle yerel esnekliği dengeleyen, okul temelli planlamayı destekleyen bir yapı öngörür (MEB, 2025). Model, sadece öğretim programlarını değil; insan kaynağı, öğrenme ortamları ve ölçme-değerlendirme gibi tüm sistem bileşenlerini kapsayan bütüncül bir vizyonu temel almakta olup, öngördüğü kademeli uygulama ve izleme süreçleri ile eğitim planlamasında sürdürülebilirlik ve esneklik ilkelerini güçlendirmeyi hedeflemektedir (MEB, 2024b).

Bir Model Önerisi: Dinamik Ekosistem Temelli Eğitim Planlama Modeli (DETPM)

Eğitim planlaması, toplumsal, ekonomik ve teknolojik değişimlere duyarlı bir şekilde sürekli olarak güncellenmesi gereken dinamik bir süreçtir. Dolayısıyla eğitim planlamasında yeni modellere ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut eğitim modelleri, hızla değişen toplumsal ve teknolojik koşullara ayak uydurmakta yetersiz kalmaktadır ve bu durum, eğitim sisteminin yeniden yapılandırılmasını veya tamamen yeni modellerle değiştirilmesini gerektirmektedir (Garipağaoğlu, 2025; Głębocki, 2019; Salisbury, 1993). Mevcut eğitim planlaması modelleri genellikle uzun vadeli, merkeziyetçi ve belirli sabit parametreler üzerinden kurgulanmaktadır. Ancak, günümüzün değişen küresel koşulları ve teknolojik ilerlemeleri doğrultusunda daha esnek, veri odaklı ve paydaş katılımına dayalı bir eğitim planlama yaklaşımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, Dinamik Ekosistem Temelli Eğitim Planlama Modeli (DETPM), eğitim sisteminin sürdürülebilirliğini sağlamak ve güncel gereksinimlere hızlı yanıt verebilmek amacıyla geliştirilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3*Dinamik Ekosistem Temelli Eğitim Planlama Modeli (DETPM)*

Şekilde görüldüğü üzere DETPM, beş temel bileşenden oluşmaktadır. Bunlar; veri tabanlı sürekli analiz ve güncelleme, ekosistem odaklı ve paydaş katılımlı planlama, uyarlanabilir ve esnek yapı, gelecek odaklı ve proaktif yaklaşım ile sürdürülebilirlik ve dijital dönüşüm entegrasyonudur. Modeli oluşturan bileşenler şöyledir:

- 1. Veri Tabanlı Sürekli Analiz ve Güncelleme:** DETPM, eğitim sisteminin etkinliğini artırmak amacıyla büyük veri ve YZ destekli analizleri kullanarak eğitim ihtiyaçlarını sürekli değerlendiren bir yapı sunar. Öğrenci başarıları, öğretmen performansı, bölgesel eğitim gereksinimleri gibi değişkenler anlık olarak izlenir ve bu veriler doğrultusunda eğitim planlaması dinamik bir şekilde güncellenir. Böylece eğitim planlaması sürecinde kayıp veri sorunu yaşanmamakta, öğrencilerin performansı ve eğitim-öğretim sürecindeki çıktılar YZ teknolojileri aracılığıyla anlık olarak izlenebilmektedir.
- 2. Ekosistem Odaklı ve Paydaş Katılımlı Planlama:** Eğitim, yalnızca devletin yönlendirdiği bir alan olmaktan çıkıp, çoklu paydaşların katılımıyla şekillenen bir ekosistem yaklaşımına evrilmelidir. DETPM, öğretmenler, öğrenciler, veliler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerini karar alma süreçlerine entegre eder. Bu sayede eğitim planlaması paydaşların katılımıyla daha kapsayıcı ve yerleşmiş bir yapıya kavuşur.

- 3. Uyarlanabilir ve Esnek Yapı:** Geleneksel eğitim planlaması uzun vadeli ve katı çerçeveler üzerinden şekillenirken, DETPM esneklik ve hızlı uyum sağlama özellikleri ile öne çıkar. Mikro düzeyde (okul ve bölge bazlı) ve makro düzeyde (ulusal eğitim politikaları) planlama süreçleri birbirini besleyerek, değişen koşullara hızlı yanıt verilmesini sağlar. Böylece mikro ve makro düzeyde planlar birbirinden bağımsız olmayıp, birbiriyle ilişkili ve tutarlı politikaların geliştirilmesini sağlayacaktır.
- 4. Gelecek Odaklı ve Proaktif Yaklaşım:** DETPM, eğitimin geleceğe yönelik senaryolar doğrultusunda şekillendirilmesini hedefler. STEM, yapay zekâ, yeşil ekonomi gibi yeni nesil becerilere yönelik proaktif eğitim politikaları geliştirerek, bireylerin gelecekteki iş gücü piyasasında başarılı olmalarını destekler. Bu politikalar ile yeni nesil beceriler ve sürdürülebilirlik kavramları öğrencilere kazandırılarak küresel çapta başarı elde edilebilir.
- 5. Sürdürülebilirlik ve Dijital Dönüşüm Entegrasyonu:** Model, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uyumlu bir şekilde çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik ilkelerini eğitim planlamasına entegre eder. Aynı zamanda dijital öğrenme platformları, hibrit öğrenme modelleri ve uzaktan eğitim olanakları gibi yenilikçi yaklaşımları sürecin ayrılmaz bir parçası haline getirir. Teknolojinin eğitime ve ders sürecine entegre edilmesiyle bireyselleştirilmiş öğrenme gerçekleştirilebilir, öğrencilerin öğrenme performanslarında olumlu ilerlemeler kaydedilebilir.

Yeni bir planlama modeli olan DETPM, çeşitli yenilikçi katkılar ve avantajlar sunabilir. Bu kapsamda modelin avantajları aşağıdaki gibi özetlenebilir. DETPM;

- Statik planlardan uzak, dinamik ve sürekli güncellenebilir bir yapı sunar.
- Merkeziyetçi modellerden farklı olarak, paydaş temelli bir planlama yaklaşımı önerir.
- Büyük veri ve YZ destekli karar alma mekanizmaları sayesinde veri temelli bir planlama sağlar.
- Küresel eğilimler doğrultusunda eğitimin geleceğe hazırlanmasını destekler.
- Sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile uyumlu bir eğitim planlaması sunar.

Bu model, eğitimde planlama süreçlerinin sadece belirli dönemlerde değil, sürekli bir gelişim ve dönüşüm sürecine dayalı olarak ele alınmasını önermektedir. Böylece eğitim sistemleri, değişen dünyaya daha hızlı adapte olabilir ve öğrencilere çağın gerekliliklerine uygun beceriler kazandırabilir. Burada ifade edilen model taslak bir eğitim planlaması modeli olup, araştırmacılara yol göstermesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu modelin, uygulanabilir ve bilimsel nitelikli bir model olarak ele alınabilmesi için eğitim sürecine ilişkin ilgili verilerin toplanması ve analiz sürecinin gerçekleştirilmesi gerekir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) ile Dinamik Ekosistem Temelli Eğitim Planlama Modeli (DETPM) arasında, eğitim planlaması yaklaşımı bakımından hem örtüşen hem de ayrışan yönler

bulunmaktadır. Her iki model de eğitim sistemini durağan bir yapı olarak değil, sürekli dönüşen bir süreç olarak ele almakta ve esneklik, beceri temelli öğrenme, paydaş katılımı gibi çağdaş planlama ilkelerini vurgulamaktadır (MEB, 2024a). Bununla birlikte TYMM, mevcut ulusal eğitim sisteminin müfredat merkezli yeniden yapılandırılmasına odaklanırken (MEB, 2024b), DETPM eğitim planlamasını ekosistem temelli ve dijitalleşme odaklı bir sistem dönüşümü olarak konumlandırmaktadır. TYMM’de planlama süreci büyük ölçüde merkezi koordinasyon ve kademeli uygulama üzerine inşa edilirken (MEB, 2024c); DETPM, çok paydaşlı katılım, veri tabanlı sürekli analiz ve uyarlanabilir mikro-makro etkileşim ilkeleriyle, yerel düzeyde otonomi ve küresel ölçekte esneklik sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca DETPM, TYMM’nin öngördüğü beceri temelli müfredat anlayışını ileriye taşıyarak, YZ destekli karar mekanizmaları ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri gibi bileşenleri planlama sürecine entegre eder. Bu açıdan bakıldığında, TYMM mevcut eğitim yapısına yenilikçi bir yön kazandırırken, DETPM sistemin yapısını bütüncül biçimde yeniden kurgulayan, gelecek odaklı ve proaktif bir model önerisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Eğitim planlaması, eğitim sistemlerinin etkili, verimli ve sürdürülebilir bir şekilde işlemesini sağlamak amacıyla kullanılan sistematik bir süreçtir. Araştırmalar, eğitim planlamasının ekonomik, sosyokültürel ve pedagojik bileşenleri içeren çok boyutlu bir yapıdan oluştuğunu göstermektedir. *Ekonomik boyut* açısından planlama, kaynakların adil dağıtımını merkeze alarak ekonomik eşitsizliklerin eğitim çıktıları üzerindeki etkilerini ve bölgesel/sosyoekonomik farklılıkları gidermeyi hedeflemektedir (Basabe vd., 2024; Jiménez & Castrillón, 2020). *Sosyal boyut* ise, eğitim planlamasının sosyal eşitliği teşvik etme ve kültürel bağlamları dikkate alarak farklı nüfus gruplarının eğitime erişim ve kalitesini yükseltme misyonunu vurgular (Reddy vd., 2024). *Pedagojik boyut* açısından ise, eğitim planlaması, bireysel ihtiyaçlara uyarlanabilen, çok boyutlu eğitim gerçekliğine cevap veren yöntem ve tasarımların geliştirilmesini, dolayısıyla öğretmenlerin mesleki becerilerinin sürekli iyileştirilmesini gerektirir (Maksymchuk vd., 2021; Smirnova, 2022). Özetle, bu üç temel bileşenin entegre bir yaklaşımla ele alınması, eğitim sistemlerinin kapsayıcılığını ve niteliğini artırmanın ön koşuludur. Dijital yeterlilikler, sosyal-duygusal beceriler ve teknoloji entegrasyonu gibi çok boyutlu stratejiler, öğrencilerin güncel sorunlara uyum sağlama ve çözüm üretme yetkinliklerini desteklemektedir (Nirmalasari vd., 2024; Putri & Abdullah, 2024).

Eğitim planlamasının başarısı, planların uygulanabilirliği ve izlenmesiyle doğrudan ilişkilidir. Planlamanın yalnızca teorik bir süreç olmaktan çıkıp, uygulamada etkili olabilmesi için güçlü bir veri temeline dayanması gerekmektedir. Planlama sürecindeki veri setleri, etkili karar verme ve politika geliştirme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu veriler, eğitim kalitesini artırmak için daha etkili politikaların oluşturulmasına olanak tanımaktadır (Wartoni, 2024). Veriye dayalı okul programlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi; karar almayı kolaylaştırma, ilerlemeyi ölçme, iyileştirme alanlarını

belirleme, hesap verebilirliği artırma ve nihayetinde öğrenme çıktıları ve eğitim kalitesini yükseltme potansiyeli taşır (Amiruddin & Chardo, 2023). Özellikle öğrenci performans verileri, kişiselleştirilmiş eğitim yaklaşımlarının geliştirilmesine olanak tanırken (Stoyanova, 2004; Pan, 2004), modern bilgi ve iletişim teknolojileri veri toplama ve işleme zorluklarının hafifletilmesine yardımcı olmaktadır (Jarke & Breiter, 2019; Oladiji, 2018).

Eğitim planlaması, ülkelerin eğitim sistemlerini etkili ve verimli bir şekilde yönetmelerini sağlayan temel unsurlardan biridir. Eğitim planlamasının kapsayıcı olması ve paydaş katılımına dayalı bir süreç olarak ele alınması, sürdürülebilir eğitim politikalarının oluşturulmasında kritik bir rol oynamaktadır. Paydaşların planlama sürecine aktif katılımı, eğitim sisteminin kalitesini artırarak farklı görüşlerin dikkate alınmasını sağlar, kurumlar ve toplum arasında iş birliğini geliştirir ve uygulama ile değerlendirme süreçlerinin niteliğini yükseltir (Sharma & Kumar, 2023; Arsal, 2024; Millano & Callo, 2024). Bu nedenle, eğitim planlamasında paydaş katılımı, belirlenen hedeflerin toplumsal kabulünü artıran ve sistemin genel performansını yükselten önemli bir etkidir.

Günümüzün hızla değişen eğitim gereksinimleri göz önünde bulundurulduğunda, eğitim planlamasının dinamik ve yenilikçi stratejiler içermesi kaçınılmazdır. Eğitim politikalarının sürekli değerlendirilmesi ve güncellenmesi, uzun vadeli başarı için kritik bir koşuldur. Ancak planlama süreçleri; eğitimcilerin bilgi/beceri eksikliği (Bantilan vd., 2023; Castillo vd., 2024), kaynak kısıtlılığı (Garbuzova vd., 2024), teknoloji entegrasyonundaki yetersizlikler (Filho vd., 2018) ve paydaşların değişime direnci (Castillo vd., 2024) gibi çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorlukların yanı sıra, belirsizlikler ve toplumsal dinamiklerin hızla değişmesi (Yurkofsky, 2022) adaptif ve esnek planlama modellerine olan ihtiyacı artırmaktadır. Esnek planlar, okul içi sorunların çözümüne yardımcı olurken (Wallace, 1991), eğitimcilerin ve uygulayıcıların performanslarını sürekli değerlendirerek planların güncel koşullara göre ayarlanmasına imkân tanır (Loureiro vd., 2022). Özetlemek gerekirse, eğitim planlaması, eğitimin etkili bir şekilde yönlendirilmesi ve sürdürülebilirliği açısından önemli bir süreçtir. Başarılı bir eğitim planlaması için bilimsel temellere dayalı yaklaşımların benimsenmesi, paydaş katılımının artırılması ve değişen koşullara uyum sağlayan esnek modellerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Bu araştırma, bir derleme çalışması olduğundan etik kurul izni gerekmemektedir.

Yazarların Katkı Oranı

Bu araştırma, makalenin yazarı tarafından hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada çıkar çatışması teşkil edebilecek durumlar ve ilişkiler yoktur.

Kaynaklar

- Aisyah, A. (2018). Perencanaan dalam pendidikan. *Adaara: Jurnal Manajemen Pendidikan Islam*, 7(1), 715-731. <https://doi.org/10.35673/ajmpi.v7i1.314>
- Alexander, E. (2016). There is no planning—only planning practices: Notes for spatial planning theories. *Planning Theory*, 15(1), 103-91. <https://doi.org/10.1177/1473095215594617>.
- Amiruddin, A., & Chardo, C. (2023). Data-based planning transformation in monitoring and evaluation of school programs: Towards improving the quality of education. *Indonesian Journal Education*, 2(2), 34-38. <https://doi.org/10.56495/ije.v2i2.527>.
- Arsal, Z. (2024). Turkish higher education quality assurance: The roles of stakeholders in curriculum. *Educatia 21 Journal*, (28), 175-179. <https://doi.org/10.24193/ed21.2024.28.19>.
- Bantilan, J., Deguito, P., Otero, A., Regidor, A., & Junsay, M. (2023). Strategic planning in education: A systematic review. *Asian Journal of Education and Social Studies*, 45(1), 40-54. <https://doi.org/10.9734/ajess/2023/v45i1976>.
- Basabe, G., Lee, B., & Galigao, R. (2024). Effects of sociological, economic, pedagogical, and demographic factors on educational planning. *Pantao*, 3(4), 377-383. <https://doi.org/10.69651/pijhss030438>.
- Bazhenkov, I. (2022). Conceptual support of strategic planning in the education industry. *Actual Problems of Economics*, 1(252-253), 90-99. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2022-1-252-253-90-99>.
- Bowman, M. (1970). A response to papers on "educational planning". *Comparative Education Review*, 14(3), 363-369. <https://doi.org/10.1086/445496>
- Brock, D. (2000). Is more planning better? *On The Horizon*, 8(4), 8-9. <https://doi.org/10.1108/10748120010803500>.
- Caro, M., Quitian, L., Giraldo, J., & Lengua-Cantero, C. (2023). A formal model for personalized learning path using artificial intelligence for instructional planning with a focus on 21st-century skills and environmental awareness. 2023 *IEEE Colombian Caribbean Conference (C3)*, Barranquilla, Colombia, 1-6. <https://doi.org/10.1109/C358072.2023.10436195>.
- Castillo, M., Córdova, M., Orozco, M., & Gurumendi, J. (2024). Strategic planning for the management of educational institutions: Sistematic review. *Journal of Ecohumanism*, 3(8), 314-323. <https://doi.org/10.62754/joe.v3i8.4733>.
- Chen, L., Chen, P., & Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Access*, 8, 75264-75278. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2020.2988510>.
- Chirikos, T., & Wheeler, A. (1968). Concepts and techniques of educational planning. *International Development Education*, 38(3), 267-276. <https://doi.org/10.2307/1169397>
- Coombs P. H. (1966). Educational planning. *International Nursing Review*, 13(6), 64–67.
- Davoudi, S. (2015). Planning as practice of knowing. *Planning Theory*, 14(3), 316-331. <https://doi.org/10.1177/1473095215575919>.

- De Souza, A., Da Costa Alves, I., Da Silva Sousa, L., & Da Silva, J. (2024). The indispensability of the educational planning process. *Revista Gênero E Interdisciplinaridade*, 5(1), 170–182. <https://doi.org/10.51249/gei.v5i01.1862>.
- Detrich, R. (2020). Cost-effectiveness analysis: A component of evidence-based education. *School Psychology Review*, 49(4), 423-430. <https://doi.org/10.1080/2372966x.2020.1827864>.
- Díaz, A., Giovanella, D., & De Souza, I. (2022). Management in education by applying strategic planning. *Revista e-TECH: Tecnologias para Competitividade Industrial*, 15(4), 1-11. <https://doi.org/10.18624/etech.v15i4.1228>.
- Ergen, H. (2013). Türkiye’de Eğitimde Planlama Yaklaşımları ve Kullanılan Eğitim Göstergeleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 151-167.
- Forsyth, A. (2022). What is planning? *Journal of the American Planning Association*, 88(1), 1-2. <https://doi.org/10.1080/01944363.2021.1995286>.
- Fumasoli, T. (2020). Strategic planning in higher education, P. N. Teixeira & J. C. Shin (Eds.), *The International Encyclopedia of Higher Education Systems and Institutions* (pp. 1-6). Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9553-1_530-1.
- Garipağaoğlu, B. Ç. (2025). *Need for a new paradigm in education. From the newtonian paradigm to the quantum paradigm*. Peter Lang Verlag. <https://doi.org/10.3726/b22562>.
- Garbuzova, T., Habibullina, L., Sergeev, N., Grigoriev, A., & Svistunova, I. (2024). Effective use of educational resources in conditions of a limited budget: The experience of economic planning in education. *Moscow Economic Journal*, 9(5). https://doi.org/10.55186/2413046x_2024_9_5_273.
- Gatley, J. (2023). Why concepts matter, what conceptual analysis is for, and the case of knowledge in education. *British Journal of Educational Studies*, 71(5), 549-565. <https://doi.org/10.1080/00071005.2023.2234453>.
- Głębocki, R. (2019). A model of education and a new culture of learning. *Pedagogika. Studia i Rozprawy*, 28, 27-35. <https://doi.org/10.16926/p.2019.28.02>.
- Härnqvist, K. (1987). Social demand models. In G. Psacharopoulos (Ed.), *Economics of education research and studies* (pp. 356-363). Oxford: Pergamon Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-033379-3.50081-4>.
- Hormozi, A., Sutton, G., McMinn, R., & Lucio, W. (2002). Business plans for new or small businesses: paving the path to success. *Management Decision*, 40(8), 755-763. <https://doi.org/10.1108/00251740210437725>.
- Hussain, B., Zulfqar, A., Javaid, M. A. (2021). Planning teaching and learning: Examining potential benefits as perceived by school teachers. *Pakistan Social Sciences Review*, 5(2), 938-949. [https://doi.org/10.35484/pssr.2021\(5-ii\)73](https://doi.org/10.35484/pssr.2021(5-ii)73).
- Immordino, K., Gigliotti, R., Ruben, B., & Tromp, S. (2016). Evaluating the impact of strategic planning in higher education. *Educational Planning*, 23(1), 35-47.
- Indah, S., Varihani, H., Rusdinal, R., & Anisah, A. (2024). Evaluation of education planning and financing policies in Indonesia: Literature study approach. *International Journal of Educational Dynamics*, 6(2), 525-529. <https://doi.org/10.24036/ijeds.v6i2.485>.

- Jarke, J., & Breiter, A. (2019). Editorial: The datafication of education. *Learning, Media and Technology*, 44(1), 1-6. <https://doi.org/10.1080/17439884.2019.1573833>.
- Jiménez, N., & Castrillón, M. (2020). Multidimensional analysis of relevance. Case study of an intervention model with a differential approach. *Revista Innova Educación*, 2(1), 91-113. <https://doi.org/10.35622/j.rie.2020.01.006>
- Johnes, J. (2015). Operational research in education. *European Journal of Operational Research*, 243(3), 683-696. <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2014.10.043>.
- Kahn, S., & Zeidler, D. (2017). A case for the use of conceptual analysis in science education research. *Journal of Research in Science Teaching*, 54(4), 538-551. <https://doi.org/10.1002/TEA.21376>.
- Karakütük, K. (2012). *Eğitim Planlaması*. Ankara: Elhan Kitap.
- Karataş, İ. H. & Kellevezir, I. (2021). *Eğitim Planlaması*. Ankara: Asos Yayınları.
- Kennedy, M., & Tilly, C. (2019). Field education and community-based planning in a worst-case scenario. *Journal of Planning Education and Research*, 42(4), 679-689. <https://doi.org/10.1177/0739456X19847725>.
- Klosterman, R. (1978). Foundations for normative planning. *Journal of The American Planning Association*, 44(1), 37-46. <https://doi.org/10.1080/01944367808976875>.
- Kowch, E. (2005). Do we plan the journey or read the compass? An argument for preparing educational technologists to lead organisational change. *British Journal of Educational Technology*, 36(6), 1067-1070. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2005.00577.x>.
- Kozyr, M., Kosachevych, O., & Tereshchenko, O. (2024). Development strategy of a general secondary education institution as a guarantee of a quality educational environment. *Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy*, 41(1), 52-58. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2024.417>.
- Kunisch, S., Denyer, D., Bartunek, J., Menz, M., & Cardinal, L. (2022). Review research as scientific inquiry. *Organizational Research Methods*, 26(1), 3-45. <https://doi.org/10.1177/10944281221127292>.
- Küçüker, E. (2010). Türkiye’de Eğitim Planlaması Neyi Hedefliyor? *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11-13 November, 2010 Antalya-Turkey.
- Kyrylenko, O., & Malyniak, B. (2022). Spending of the state budget of Ukraine on higher education in light of the implementation of medium-term planning. *Herald of Economics*, 3, 152-168. <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.03.152>.
- Levin, H. (1988). Cost-effectiveness and educational policy. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 10(1), 51-69. <https://doi.org/10.3102/01623737010001051>.
- Lewin, K. (2007). *Long term planning for EFA and the MDGs: Modes and mechanisms*. Consortium for Research on Educational Access, Transitions and Equity (CREATE).
- Laurillard, D. (2007). Modelling benefits-oriented costs for technology enhanced learning. *Higher Education*, 54, 21-39. <https://doi.org/10.1007/S10734-006-9044-2>.
- Loureiro, M., Mesquita, I., Ramos, A., Coutinho, P., Ribeiro, J., Clemente, F., Nakamura, F., & Afonso, J. (2022). Flexible training planning coupled with flexible assessment: A 12-week randomized feasibility study in a youth female volleyball team. *Children*, 10(1), 29. <https://doi.org/10.3390/children10010029>.

- Mabele, W. S. (2019). Application of manpower requirement approach to educational planning in developing countries. *Research & Reviews: Journal of Educational Studies*, 4(4), 8-15.
- Mahardhika, B., & Raharja, S. (2023). The importance of strategic planning with modern trends in education. *AL-ISHLAH: Jurnal Pendidikan*, 15(2), 1807-1820. <https://doi.org/10.35445/alishlah.v15i2.2527>.
- Maksymchuk, I., Voshchevska, O., Sahach, O., Vysochan, L., Stepanenko, L., & Matviienko, O. (2021). The implementing system of a multidimensional approach to improving pedagogical excellence. *Scientific Journal of the Dragomanov Ukrainian State University*, 15, 47-55. [https://doi.org/10.31392/NPU-NC.SERIES15.2021.1\(129\).11](https://doi.org/10.31392/NPU-NC.SERIES15.2021.1(129).11).
- Mallik, S., & Gangopadhyay, A. (2023). Proactive and reactive engagement of artificial intelligence methods for education: a review. *Frontiers in Artificial Intelligence*, 6, 1-24. <https://doi.org/10.3389/frai.2023.1151391>.
- Mba, C. O., & Ugwulashi, C. S. (2020). Assessment of educational planning and policy implementation. *International Journal of Humanities, Social Sciences and Education*, 7(4), 129-142. <https://doi.org/10.20431/2349-0381.0704013>
- MEB (2024a). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: Temel yaklaşım. <https://tymm.meb.gov.tr/temel-yaklasim> Erişim Tarihi: 10.10.2025.
- MEB (2024b). Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli izleme ve değerlendirme çalışmaları başladı. <https://tegm.meb.gov.tr/www/turkiye-yuzyili-maarif-modeli-izleme-ve-degerlendirme-calismalari-basladi/icerik/1074> Erişim Tarihi: 10.10.2025.
- MEB (2025). Okul temelli planlama. <https://tymm.meb.gov.tr/okul-temelli-planlama>. Erişim Tarihi: 15.03.2025.
- Merlita, L., Hermasyah, H., Nopianti, V., Kardiyo, K., & Dewi, D. (2024). Good education planning as an effort to improve the quality of education in the digital era. *AL IMARAH: Jurnal Pemerintahan Dan Politik Islam*, 9(1), 68-75. <https://doi.org/10.29300/imr.v9i1.4885>.
- Meyer, B. (1982). Reading research and the composition teacher: The importance of plans. *College Composition & Communication*, 33(1), 37-49. <https://doi.org/10.2307/357843>.
- Millano, G., & Callo, E. (2024). Awareness level of internal and external stakeholders' participation in the implementation of sustainable school programs and projects: Input to effective stakeholders management plan. *International Journal of Multidisciplinary: Applied Business and Education Research*, 5(2), 629-639. <https://doi.org/10.11594/ijmaber.05.02.23>.
- Nirmalasari, N., Wahyudin, D. & Darmawan, D. (2024). Improving higher order thinking skills through multidimensional curriculum design at the high school level. *Jurnal Pendidikan Indonesia*, 13(4), 696-706. <https://doi.org/10.23887/jpiundiksha.v13i4.84051>
- Nurcahya, A., Hayatunnisa, S., Zohriah, A., & Firdaos, R. (2024). Basic concepts of educational management. *Jurnal Manajemen Indonesia*, 9(1), 9-20. <https://doi.org/10.29103/j-mind.v9i1.16479>.
- Oladiji, A. (2018). Challenges of data in educational planning. *NIU Journal of Humanities*, 3(1), 221-228.
- OECD (2020). *Education Policy Outlook: Turkey* (Country policy profile). OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/12/education-policy-outlook-in-turkey_5cdc9882/b7c69f4c-en.pdf

- Pan, M. (2016). 19 Understanding and practice of outline of China's national plan for medium and long-term education reform and development (2010–2020). In *Selected Academic Papers of Pan Maoyuan on Higher Education*. Brill. https://doi.org/10.1163/9789004309227_020
- Pan, W. (2024). Development of a knowledge graph for database courses through the integration of multi-source educational data. *Journal of Artificial Intelligence Practice*, 7(3), 186-194. <https://doi.org/10.23977/jaip.2024.070323>.
- Priyambodo, P., & Hasanah, E. (2021). Strategic planning in increasing quality of education. *Nidhomul Haq Jurnal Manajemen Pendidikan Islam*, 6(1), 109-126. <http://dx.doi.org/10.31538/ndh.v6i1.1138>
- Psacharopoulos, G. (1986). The planning of education: Where do we stand?. *Comparative Education Review*, 30(4), 560-573. <https://doi.org/10.1086/446636>.
- Psacharopoulos, G. (1987). The social demand model. *Economics of education research and studies*. Pergamon Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-033379-3.50082-6>.
- Putri, D., & Abdullah, A. (2024). Innovative approach in curriculum development; Improving education and training programs through multidimensional strategies. *Pedagogik: Jurnal Pendidikan*, 11(2), 160-176. <https://doi.org/10.33650/pjp.v11i2.9290>.
- Razavi, H. (1983). Optimal adjustment of manpower-requirement forecasts: A case study of Iran. *Mathematical Social Sciences*, 6(3), 315-323. [https://doi.org/10.1016/0165-4896\(83\)90065-3](https://doi.org/10.1016/0165-4896(83)90065-3).
- Reddy, J., Asale, A., Balta, A., Sudhanthiran, T., & Sultan, S. (2024). Navigation of multidimensional and digital education strategies. *13th International Scientific Conference "Employment, Education and Entrepreneurship"* (pp. 279-287). Faculty of Business Economics and Entrepreneurship, Belgrad. <https://doi.org/10.5937/eee24026r>.
- Robeyns, I. (2006). Three models of education: Rights, capabilities and human capital. *Theory and Research in Education*, 4(1), 69-84. <https://doi.org/10.1177/1477878506060683>.
- Salisbury, D. (1993). Designing and implementing new models of schooling. *International Journal of Educational Research*, 19(2), 133-144. [https://doi.org/10.1016/0883-0355\(93\)90023-D](https://doi.org/10.1016/0883-0355(93)90023-D).
- Sharma, R., & Kumar, R. (2023). Increasing public participation to ensure holistic view in educational policies/action plans. *Indian Journal of Public Administration*, 69(3), 597-608. <https://doi.org/10.1177/00195561231177039>.
- Smirnova, S. (2022). Educational design as a means of implementing the concept of multidimensional education. *Humanitarian research*, 3(36), 219-224. <https://doi.org/10.36809/2309-9380-2022-36-219-224>.
- Stoyanova, L. (2004). Database structure of the web based educational system of technology school "electronic systems". *Electronics' 2004*, 22-24 September, Sozopol, Bulgaria.
- Spiegelman, R. G. (1968). A benefit/cost model to evaluate educational programs. *Socio-economic Planning Sciences*, 1(4), 443-460. [https://doi.org/10.1016/0038-0121\(68\)90001-3](https://doi.org/10.1016/0038-0121(68)90001-3).
- Toepfer, C. (1971). Actualizing concept learning: The challenge to curriculum planning. *Theory Into Practice*, 10(2), 134-137. <https://doi.org/10.1080/00405847109542316>.

- Vanderstraeten, R. (1997). Circularity, complexity and educational policy planning: A systems approach to the planning of school provision. *Oxford Review of Education*, 23(3), 321-332. <https://doi.org/10.1080/0305498970230304>.
- Wallace, M. (1991). Flexible planning: A key to the management of multiple innovations. *Educational Management Administration & Leadership*, 19(3), 180-192. <https://doi.org/10.1177/174114329101900308>
- Warren, S., & Churchill, C. (2022). Strategic, operations, and evaluation planning for higher education distance education. *Distance Education*, 43(2), 239-270. <https://doi.org/10.1080/01587919.2022.2064821>.
- Wartoni, W. (2024). The urgency of educational reports for data based planning. *International Conference 'Social Sciences for Better Humanity'*, 2024, STKIP PGRI Ponorogo (pp.57-60). <https://doi.org/10.60155/jbs.v12i1.449>.
- Williams, G. (1972). What educational planning is about. *Higher Education*, 1, 381-390. <https://doi.org/10.1007/BF00136800>.
- Yuliza, Y. (2022). Education planning curriculum based on technology: Impact evaluation. *Development: Studies in Educational Management and Leadership*, 1(1), 55-74. <https://doi.org/10.47766/development.v1i1.642>.
- Yurkofsky, M. (2022). Environmental, technical, and representational uncertainty: A framework for making sense of the hidden complexity of educational change. *Educational Researcher*, 51(6), 399-410. <https://doi.org/10.3102/0013189X221078590>.
- Zackoff, M., Real, F., Abramson, E., Li, S., Klein, M., & Gusic, M. (2019). Enhancing educational scholarship through conceptual frameworks: A challenge and roadmap for medical educators. *Academic pediatrics*, 19(2), 135-141. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2018.08.003>.
- Zahorik, J. (1970). The effect of planning on teaching. *The Elementary School Journal*, 71(3), 143-151. <https://doi.org/10.1086/460625>.
- Zechlin, L. (2010). Strategic planning in higher education, P. Peterson, E. Baker & B. McGaw (Eds.), *International Encyclopedia of Education* (pp. 256-263). Elsevier Science. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-044894-7.00885-X>
- Zellner, M. (2024). Participatory modeling for collaborative landscape and environmental planning: From potential to realization. *Landscape and Urban Planning*, 247, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2024.105063>.

Extended Abstract

Introduction

Educational planning is the systematic and scientific predetermination of what, when, where, and how to be done to achieve the determined educational goals. Educational planning aims to ensure that limited resources (financing, manpower, time, etc.) are used most efficiently and that the education system adapts to future needs and changes. An effective planning process in education aims

to make the most efficient use of available resources, taking into account economic, social and pedagogical factors. Planning makes the teaching process more efficient and meaningful and plays a role in aligning education with pedagogical goals. Effective educational planning ensures the effectiveness and quality of the education system, the alignment of vision and practice, and the improvement of students' academic achievement. It also improves the quality of education by enabling the achievement of goals, motivating educators, allocating human resources and developing a supportive strategic culture. Educational planning is important both for determining national education policies at the macro level and for improving school and classroom practices at the micro level. Educational planning can be categorized as time and scope based planning, strategic planning, operational and technical planning and curriculum planning. Various education planning models have been developed in order to increase the efficiency of education systems and to ensure optimal use of resources. These include social demand model, manpower requirement model, cost-effectiveness model, cost-benefit model, normative models and artificial intelligence supported planning model. In addition, for effective education planning, the principles of scientificity and systematicity, flexibility and adaptability, effectiveness and efficiency, collaboration and inclusiveness, human resource development, transparency and accountability must be fulfilled. In line with today's rapidly changing global conditions and technological advances, a more flexible, data-driven and stakeholder-engaged approach to education planning is needed. This study aims to present the conceptual framework, basic models and approaches of educational planning by reviewing the literature. In this context, firstly, the definition and basic components of educational planning are explained, then different planning models and approaches are discussed and evaluated. Finally, implementation processes to increase the effectiveness of educational planning are explained and a new planning model (Dynamic Ecosystem Based Educational Planning Model, DETPM) is proposed. In this context, this study, which deals with the basic concepts, models and approaches of educational planning, is expected to contribute to the literature.

Method

This study was conducted with a review design, one of the qualitative research methods. Review studies aim to provide a comprehensive framework of a specific topic by systematically analyzing the existing literature on a particular topic. In the study, the theoretical foundations of the subject were explained by discussing different approaches to educational planning. In this direction, a comprehensive analysis is presented by synthesizing the data of academic studies on the components, processes, and effects of educational planning.

Result and Discussion

Educational planning is a systematic process used to ensure the effective, efficient and sustainable functioning of education systems. Education planning is seen to be multidimensional,

involving economic, social, and pedagogical components. These components require an integrated approach to ensure that education systems are more inclusive and of high quality. Education planning aims to reduce economic inequalities, promote social equity and increase pedagogical approaches in education. Multidimensional strategies in education planning integrate digital competencies, social and emotional skills, use of technology, and stakeholder engagement in curriculum design. This makes it easier for students to adapt and find solutions to real-world problems. The success of educational planning is directly related to the feasibility and monitoring of plans. For planning to be effective in practice and not just a theoretical process, it needs to be based on a strong database. Education planning is one of the key elements that enable countries to manage their education systems effectively and efficiently. Ensuring that education planning is inclusive and based on stakeholder participation plays a critical role in creating sustainable education policies. Flexible, sustainable, and participatory approaches should be adopted for effective education planning. Considering today's rapidly changing educational needs, it is inevitable that education planning should include dynamic and innovative strategies. Continuous evaluation and updating of education policies is critical to the long-term success of education planning. To summarize, education planning is an important process for the effective guidance and sustainability of education. For successful education planning, it is necessary to adopt approaches based on scientific foundations, increase stakeholder participation, and develop flexible models that adapt to changing conditions.

Copyrights

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to the Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (CC BY NC SA) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>)

Citation:

Yeşilbaş Özenç, Y. (2025). Eğitim planlaması: Kavramsal çerçeve, modeller ve yaklaşımlar. *J-EDUCAT: Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 421-441.
DOI: **10.5281/zenodo.17446489**